

Departament d' Economia de
l'Empresa

Edifici B
08193 Bellaterra (Barcelona).

Universitat Autònoma de Barcelona

Spain
Tel: 93 581 12 09
Fax: 93 581 25 55

Assignatura
FISCALITAT EMPRESARIAL

Curs	Cicle	Quadrimestre	Codi de l'assignatura	Crèdits
2008-2009		1er	22331	4.5

Professors	Horari tutories:
Jordi Capelleras Raquel Delgado	Dilluns 10.20 a 11h (setmanes lectives) Dimecres 10.20 a 11 h
Jordi Capelleras Raquel Delgado	Dimarts 8.30 a 10 h (setmanes no lectives)

1. PRESENTACIÓ DE L'ASSIGNATURA

1.1. DESCRIPCIÓ DE L'ASSIGNATURA I ACOTACIÓ DELS CONTINGUTS

L'assignatura analitza la variable fiscal que s'ha de tenir en compte per a l'adopció de decisions en l'àmbit de l'empresa, fonamentalment en l'àrea de finances.

En l'assignatura s'exposen coneixements de Dret Tributari, fomentant la seva anàlisi en la presa de decisions per part de l'empresa. Per tant, no es limita a l'exposició de la reglamentació vigent, sinó que pretén que l'alumne aprengui a introduir els coneixements que adquireixi de fiscalitat en l'anàlisi de les decisions empresarials.

D'altra banda, dins de la disciplina del Dret Tributari, l'assignatura exclou aquells que no siguin aplicables a l'empresa, ja que tal com el títol de l'assignatura esmenta, es tracta d'un curs de fiscalitat de l'empresa.

L'ensenyament de la fiscalitat, no només la de l'empresa, topa amb l'inconvenient de l'altíssim grau de variabilitat de la normativa que la regula, tant en l'àmbit jurisdiccional en què ens movem com en el de la majoria dels estats, cosa que obliga a un constant reciclatge dels professionals que l'apliquen a la pràctica. En l'àmbit de l'ensenyament universitari, resulta adequat no centrar excessivament la docència en l'estat actual de la normativa, sinó incidir en les bases teòriques de la matèria i fomentar l'anàlisi crítica de la normativa que en cada moment sigui aplicable, de tal forma que quan l'alumne es vegi en la necessitat d'aplicar els coneixements a la pràctica, li sigui d'utilitat més que no la memorització de la normativa actual, la capacitat de comprendre i aplicar la que en aquell moment estigui vigent.

No resulta contradictori amb l'objectiu de proporcionar eines teòriques el donar un marc normatiu de referència que serà el que s'utilitzi en la docència. Aquest marc és el

d'una empresa catalana, que en conseqüència està afectada per la normativa comunitària europea, estatal espanyola i autonòmica catalana. Cal però tenir en compte que les matèries que són rellevants es troben fonamentalment en la normativa estatal espanyola, de manera que la matèria resulta igualment aplicable a la gran majoria de les empreses sotmeses a la jurisdicció fiscal de l'estat espanyol.

1.2. UBICACIÓ DINS DEL PLA D'ESTUDIS

L'assignatura de Fiscalitat Empresarial pertany al Departament d'Economia de l'Empresa. Es tracta d'una assignatura optativa de l'itinerari de Finances i Comptabilitat de la Llicenciatura d'Administració i Direcció d'Empreses.

1.3. CAMPS PROFESSIONALS EN ELS QUE TÉ APLICACIÓ

D'acord amb la informació que facilita anualment el Col·legi d'Economistes, l'assessoria fiscal és la primera ocupació dels llicenciats en Ciències Econòmiques atenent al nombre de col·legiats que declara dedicar-s'hi. Per tant, l'estudi de la fiscalitat en general i de la fiscalitat de l'empresa en particular queda àmpliament justificada.

Addicionalment la fiscalitat és una variable que s'ha de considerar en la majoria de les decisions que adopta l'empresa. En totes les àrees ens trobarem en casos en què polítiques o estratègies similars condueixen a situacions tributàries diferents i per tant la seva anàlisi econòmica és incompleta si no s'analitzen *ex ante* les conseqüències tributàries. Cal destacar en primer lloc l'àmbit de les finances ja que, tant les opcions d'inversió com de finançament, solen tenir en totes les jurisdiccions fiscals tractaments diferents. També influeix en els àmbits del marketing, de la política de personal, la política de distribució o de política comercial.

1.4. ASSIGNATURES RELACIONADES I CONEIXEMENTS PREVIS NECESSARIS

D'acord amb el que s'ha indicat anteriorment, la fiscalitat de l'empresa i per tant els continguts d'aquesta assignatura tenen interseccions amb nombroses assignatures. Singularment és destacable la relació entre la comptabilitat i els temes 2 al 5 (que ocupa aproximadament la meitat del temps de l'assignatura) que toquen diversos aspectes de l'impost de societats. Efectivament, en gravar aquest impost els beneficis de les empreses, i sent un dels objectius de la comptabilitat general la determinació del resultat, la normativa fiscal conté nombroses remissions i referències en aquesta matèria, tant en l'estat espanyol com en la majoria de les jurisdiccions fiscals dels països del nostre entorn.

2. OBJECTIUS QUE S'HAN D'ASSOLIR PER A SUPERAR L'ASSIGNATURA

Els objectius fonamentals són d'una banda que l'alumne adquireixi la capacitat d'interpretació i aplicació pràctica de la normativa aplicable per a la resolució de qüestions de naturalesa fiscal i, d'altra banda, l'adquisició d'un conjunt de coneixements sobre el sistema tributari que transcendeixi de la normativa conjuntural.

Per acreditar l'assoliment d'aquests objectius es treballarà sobre un conjunt d'exercicis pràctics que s'hauran de resoldre per escrit, i defensar oralment, i que serviran de base per a l'examen de l'assignatura.

3. SISTEMA D'AVALLUACIÓ

Es combina el sistema d'examens amb l'avaluació continuada. L'avaluació continuada consistirà en la presentació oral i escrita dels blocs d'exercicis

4. CONTINGUT DEL TEMARI

En els apartats del temari en que així ho indica l'exposició del professor s'ha de complementar amb la consulta dels articles dels textos normatius.

TEMA 1.- INTRODUCCIÓ AL SISTEMA TRIBUTARI ESPANYOL

És un tema instrumental en el que es defineixen termes d'utilització freqüent en Dret Tributari. L'objectiu no és tant l'anàlisi jurídica d'aquestes conceptes com facilitar la comprensió dels textos legals i de la doctrina i jurisprudència.

Cal destacar especialment el concepte de fet imposable, ja que es proposa una classificació dels tributs més importants del sistema espanyol, que és de gran utilitat per l'anàlisi de situacions reals.

- Principis generals (LGT 2 i 3)
- Conceptes més utilitzats en Dret Tributari (LGT 20, 21, 22, 35, 36, 50, 54, 55, 56)
- Classes de tributs (LGT 2)
- Classificació dels impostos atenent al seu fet imposable.

TEMA 2.- IMPOST SOBRE SOCIETATS (I): DETERMINACIÓ DEL RESULTAT FISCAL

En aquest tema es fan servir nombrosos conceptes comptables dels quals s'estudia el seu significat fiscal. És el tema en el que cal aprofundir més sobre la interpretació dels articles. Constitueix la part central de l'assignatura, en la que s'aborden les nocions fonamentals per a la definició de la política fiscal de l'empresa. D'altra banda, els seus continguts, en basar-se en conceptes generalment acceptats, són extrapolables a l'estudi d'altres jurisdiccions fiscals.

- Principis generals de l'Impost de Societats (LIS 1, 4, 7, 9, 10, 26 i 29)
- Estructura de la liquidació de l'Impost sobre Societats.
- Amortitzacions (LIS 11)
- Leasing (LIS 11 i 115)
- Correccions de valor: pèrdues per deteriorament del valor dels elements patrimonials. (LIS 12)
- Provisions (LIS 13)
- Despeses no deduïbles (LIS 14)

** BLOC D'EXERCICIS 1 (TEMA 1 I PART TEMA 2)*

- Normes de valoració (LIS 15)
- Correcció de valor en transmissions d'actius (LIS 15.9).
- Valoració d'operacions vinculades (LIS 16).
- Imputació temporal. Inscripció comptable d'ingressos i despeses (LIS 19)
- Compensació de bases imposables negatives (LIS 25)

** BLOC D'EXERCICIS 2 (PART TEMA 2)*

TEMA 3.- IMPOST SOBRE SOCIETATS (II): DETERMINACIÓ DE LA QUOTA TRIBUTÀRIA

Un cop determinat el resultat fiscal es passa a la determinació de la quota tributària a través de l'aplicació del tipus de gravamen i de les diferents classes de minoracions de la quota íntegra. Es fa un especial èmfasi en la problemàtica de la doble imposició interna. Es descarten els aspectes que només són d'aplicació sectorial. També en aquest tema l'exposició a classe s'ha de complementar amb la normativa aplicable.

- Tipus de gravamen (LIS 28)
- Deducció per doble imposició interna (LIS 30)
- Bonificacions (LIS 33 i 34)
- Deducció per reinversió (LIS 42)
- Deduccions per incentius (LIS 35 a 44)
- Pagaments fraccionats (LIS 45 i 46)

TEMA 4.- IMPOST SOBRE SOCIETATS (III): RÈGIMS ESPECIALS

L'impost sobre societats espanyol preveu nombrosos règims especials de naturalesa heterogènia. A banda dels que es tracten dins d'aquest tema, dins del Tema 2 s'estudia el leasing i dins del Tema 8 el de les societats patrimonials. En aquest cas, la referència als textos normatius és menys rellevant i el cost principal de la matèria és l'exposició a classe.

- Petites i mitjanes empreses (LIS 108 a 114, LIS 36)
- Reorganitzacions societàries (LIS 83 a 96)
- Consolidació (LIS 64 a 82)

TEMA 5.- FISCALITAT INTERNACIONAL EN LA IMPOSICIÓ SOBRE BENEFICIS

En les interrelacions entre jurisdiccions fiscals, cal distingir entre la problemàtica de la imposició directa i indirecta. S'exposen en aquest tema les que afecten a la imposició directa. L'enfocament didàctic d'aquest tema difereix dels anteriors ja que en aquest cas no es tracta tant d'interpretar la normativa espanyola vigent com de conèixer els conceptes generals, de forma que la major part dels conceptes es deriven de l'exposició a classe.

- Residència fiscal (LIRPF 9, LIS 8)
- Repartiment de la potestat tributària.
- Mètodes per a evitar la dobles imposició en rendes ordinàries (LIS 22, 31)
- Mètodes per a evitar la dobles imposició subjacent (LIS 21, 32)

* *BLOC EXERCICIS 3 (TEMES 3, 4 I 5)*

TEMA 6.- IMPOST SOBRE EL VALOR AFEGIT (I): OPERACIONS INTERIORS

L'Impost sobre el Valor Afegit és l'eina teòrica d'imposició indirecta més utilitzada internacionalment. Tot i que es tracta d'un impost construït a partir de directives d'àmbit europeu, la dificultat interpretativa que presenten aconsella treballar amb la llei estatal, en el benentès que la majoria de les normes que s'expliquen són aplicables també a l'àmbit de la UE. Es treballa amb el suport de determinats articles, tot i que l'estructura general de l'impost s'ha de fonamentar amb els apunts de classe.

- Impost sobre el valor afegit *versus* impost en cascada.
- Fet imposable (LIVA 1, 3, 4, 6, 8, 11, 13, 17, 19)
- Exempcions (LIVA 20)
- Base imposable (LIVA 78, 79, 80)
- Subjecte passiu (LIVA 84, 88)
- Deduccions (LIVA 92 a 96)
- Pro rata (LIVA 102, 104, 105, 106)
- Regularització de béns d'inversió (LIVA 107)
- Sectors diferenciats (LIVA 9, 101)
- Autoconsum i mostres promocionals (LIVA 9, 12, 79.3, 7.2^o)
- Operacions immobiliàries (LIVA 5, 7, 20, LITP 7)
- Facturació, liquidacions i devolucions (LIVA 164)
- Règims especials.

TEMA 7.- IMPOST SOBRE EL VALOR AFEGIT (II): OPERACIONS EXTERIORS

Tot i el suport de determinats articles, el nucli fonamental d'aquest tema és l'exposició a classe, per tal d'assolir un grau de comprensió suficient de la fiscalitat internacional indirecta.

- Principis generals.
- Importacions (LIVA 17, 18, 77, 83, 86)
- Exportacions (LIVA 21, 94)
- Adquisicions intracomunitàries (LIVA 13, 15, 16, 82, 92)
- Transferències intracomunitàries (LIVA 25)
- Operacions triangulars (LIVA 26)
- Prestacions de serveis (LIVA 69, 70, 84, 119)

* *BLOC D'EXERCICIS 4 (TEMES 6 I 7)*

TEMA 8.- IMPOST SOBRE LA RENDA DE LES PERSONES FÍSQUES

L'IRPF és un impost que afecta molts més individus que els empresaris i les empreses. D'altra banda als empresaris individuals se'ls apliquen nombroses normes de l'Impost sobre Societats. Per aquests motius, aquest impost es tracta de forma parcial, centrant-se d'una banda en la problemàtica de la doble imposició, d'altra, en la obligació de retenir, i finalment en la configuració fiscal dels productes financers. En aquest cas, l'eina fonamental d'estudi és l'exposició a classe i la bibliografia complementària.

- Impostos sintètics i impostos analítics.
- Classes de renda: renda general i renda de l'estalvi
- Problemàtica de la doble imposició persona física / persona jurídica

- Tipus de renda: treball, capital, activitats econòmiques, guanys i pèrdues patrimonials. Obligació de retenció
- Complements de pensions
- Retribucions en espècie
- Fiscalitat dels productes financers.

TEMA 9.- IMPOST SOBRE TRANSMISSIONS PATRIMONIALS I ACTES JURÍDICS DOCUMENTATS

TEMA 10.- IMPOST SOBRE EL PATRIMONI

TEMA 11.- IMPOST SOBRE SUCCESSIONS I DONACIONS

Aquests tres impostos requereixen un temps comparativament inferior, tot i la seva importància en nombrosos aspectes de l'empresa. El seu desenvolupament es fa mitjançant apunts de classe.

TEMA 12.- INFRACCIONS, SANCIONS, RECÀRRECS. RECURSOS TRIBUTARIS

La literatura científica avala la tesi que la variable que més influeix en el compliment de les obligacions fiscals és el grau de probabilitat que es materialitzin els costos en cas d'incompliment. En aquest tema s'analiza aquesta qüestió, a través de l'anàlisi de qüestions de Dret Tributari general.

* *BLOC D'EXERCICIS 5 (TEMES 9 AL 12)*

BIBLIOGRAFIA

La bibliografia sobre tributació, te l'inconvenient de l'accelerat ritme de canvi normatiu. Degut al format i objectius de l'assignatura, es recomana la utilització de la bibliografia s'acompanyi de l'oportuna consulta dels textos normatius vigents en cada moment. A l'inici del curs els professors determinaran la data de referència que s'utilitzarà als efectes del seguiment del curs.

La normativa que s'utilitza és la següent:

- LGT: Llei 58/2003, de 17 de desembre, General Tributaria. (BOE 18 desembre). *Actualitzacions posteriors.*
- LIS: Reial Decret Legislatiu 4/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Impost sobre Societats. (BOE 11 març) *Actualitzacions posteriors.*
- LIRPF: Llei 35/2006, de 28 de novembre, sobre l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques i de modificació parcial de les lleis dels impostos sobre Societats, sobre la Renda de No Residents i sobre el Patrimoni. (BOE 29 novembre).
- LIVA: Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'Impost sobre el Valor Afegit. (BOE 29 desembre) *Actualitzacions posteriors.*
- LITP: Reial Decret Legislatiu 1/1993, de 24 de setembre, de l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats. (BOE 20 octubre) *Actualitzacions posteriors.*
- LIRNR: Reial Decret Legislatiu 5/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Impost de la Renda de No Residents. (BOE 12 març) *Actualitzacions posteriors.*

En el curs es fa especial èmfasi en la LIS i en la LIVA.

La normativa pot localitzar-se al lloc web de l'Agència Tributaria, www.aeat.es

Pel que fa a la bibliografia, es recomana la següent.

- GARCÍA PRATS, Francisco Alberto, GARCÍA MORENO, V. Alberto y MONTESINOS OLTRA, Salvador, Tributación empresarial, supuestos prácticos, Ed. Tirant lo Blanch, 6ª edició, València, 2008. És un manual d'exercicis que pot ser de força utilitat per les pràctiques i els examens.
- ALBI IBÁÑEZ, EMILIO. Sistema Fiscal español. EDITORIAL Ariel, 22a. edició, 2006. Es tracta d'un manual estàndard amb un enfocament més jurídic que el del curs.
- Diversos autors. Memento Fiscal 2008. Francis Lefebvre, 2008. Es tracta d'una obra de consulta professional, no acadèmica que pot recolzar l'estudi de determinats temes.
- MARTIN QUERALT, J. i altres, Manual de Derecho Tributario, Parte especial, Ed. Thomson Aranzadi, 2008. És un manual estàndard de Dret Tributari.

- SERRANO ANTÓN, F. (Coord.) Fiscalidad internacional, Centro Estudios Financieros, 2006 Serveix per a l'estudi del tema 5. Té un enfocament més professional que acadèmic. Tot i l'any de l'edició, l'enfocament general encara és vigent.
- POVEDA BLANCO, F i SÁNCHEZ SÁNCHEZ, A., Sistema Fiscal. Esquemas y Supuestos Prácticos, 18ª edició Thomson Aranzadi 2008. Esquemes y exemples sobre fiscalitat